

KULTTUURISEN OSAAMISEN EDISTÄMINEN SOSIAALI-, TERVEYS- JA KIRKONALALLA

Sukuvaara Jenna g32161

Junttila Piia g32151

Opinnäytetyö

Diakonia-ammattikorkeakoulu

18.1.2018

Sukuvaara, Jenna & Junttila, Piia. Kulttuurisen osaamisen edistäminen sosiaali-, terveys- ja kirkonalalla. Kevät 2018. 16 sivua. Diakonia-ammattikorkeakoulu.. Hoitotyön koulutusohjelma, hoitotyön suuntautumisvaihtoehto, sairaanhoitaja (AMK) diakoninen hoitotyö, alempi AMK.

Sosiaali-, terveys-, ja kirkonalan ammattilaiset sekä opiskelijat työskentelevät monikulttuurisessa työympäristössä moninaisten asiakkaiden ja potilaiden kanssa. Kulttuurisen kompetenssin puute näyttäytyy hankalimmillaan asiakkaan ja ammattilaisen kommunikaation ja vuorovaikutuksen epäonnistumisena sekä asiakastytyvääsyyden ja hoitoon sitoutumisen heikkenemisenä. Ammattilaisen kulttuurinen kompetenssi on osa eettistä ja asiakaslähtöistä työtettä sekä terveysalan ammatillista vähimmäisosaamista. Kulttuurinen kompetenssi mahdollistaa kulttuurin huomioimisen ja ottamisen osaksi hoito- ja diakoniatyötä. Kehittämispainotteisen opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, mitä kulttuurinen osaaminen on sekä edistää kulttuurista osaamista aiheesta tuotetun videon avulla.

Opinnäytetyön toiminnallinen osuus oli kaksivaiheinen. Kulttuurisen kompetenssin käsitettä taustoitettiin kuvailevan kirjallisuuskatsauksen avulla. Kirjallisuuskatsauksen tavoitteena oli kartoittaa kulttuurisen kompetenssin osa-alueita ja siihen liittyviä taitoja. Yksittäisen teorian tai mallin valitsemisen ja suomentamisen sijaan kirjallisuuskatsauksen yhteydessä tuotettiin useista kulttuurista kompetenssia koskevista malleista synteesi.

Kirjallisuuskatsauksen mukaan kulttuurinen kompetenssi koostuu lyhyesti kulttuurisesta tahdosta, kulttuurisensitiivisyydestä ja kulttuurisesta tietotaidosta. Kulttuurisen tahdon osa-alueeseen kuuluvat halu tutustua vieraisiin kulttuureihin sekä kohdata niitä, asenteelliset valmiudet, itsetuntemus ja empatiakyky. Kulttuurisensitiivisyys kattaa herkkyyden havaita ja tunnistaa kulttuurisuus sekä sen vaikutus ihmiseen kokonaisuutena. Kulttuurinen tietotaito kuvaa niitä tietoja ja käytännön taitoja kuten vieraan kielen osaamista, joita kulttuurien välinen kanssakäymisessä voi tarvita.

Opinnäytetyön toisessa vaiheessa tuotettiin kirjallisuuskatsauksen pohjalta Sujuuko monikulttuurisuus? -video. Videon tarkoituksena on perehdyttää katsojaa kulttuuriin kompetenssiin, ja se soveltuu oppimateriaaliksi. Videon keskeisiä asioita olivat sosiaali-, terveys- ja kirkonalan toimintaympäristön monikulttuurisuus, kulttuurisen kompetenssin merkitys sekä käytännön työssä tarvittava osaaminen. Sujuuko monikulttuurisuus? -video on julkaistu vapaaseen käyttöön verkon YouTube -videopalvelussa.

Asiasanat: asiakaslähtöisyys, diakonia, kulttuuri, kompetenssi, terveysala
 Sukuvaara, Jenna & Junttila, Piia. Promotion of cultural competence in the social, health and church fields. Spring 2018. 16 pages., 0 appendices. Language: Finnish. Diaconia University of Applied Sciences. Diaconia University of Applied Sciences. Bachelor of Health Care, Deaconal Nursing. Registered Nurse.

Health and social care as well as church professionals and students work in a multicultural environment with diverse clients and patients. The lack of culturally competent professionals often appears as errors in interaction and communication between client or patient and professional, poor customer satisfaction and adherence to care. Cultural competence of professionals is a part of an ethical and customer-oriented approach. For health care professionals' cultural competence it is also a part of minimum requirements for overall competence. Cultural competence allows professionals to pay attention to clients' and patients' cultural background and enables cultural care. This development emphasizing thesis was aimed at clarifying what cultural competence is and advancing professionals' skills in cultural competence via an educational video.

The thesis was executed in two phases. In the first phase the concept of cultural competence was described through a literature review. It aimed to define components of cultural competence and related skills. Instead of emphasizing pre-existing theories or models, multiple theories and models were used to create a synthesis defining cultural competence.

According to the literature review, cultural competence consists of cultural desire, cultural sensitivity and cultural know-how. Cultural desire is based on professionals' willingness to meet and work with a diverse clientele and readiness of approach to foreign cultures. An individual's knowledge on themselves and an approach to one's own cultural background as well as the ability of empathy are also essential factors in cultural desire. Cultural sensitivity describes a professional's sensitivity to notice and recognize when, where and in which situations culturality is present. Cultural sensitivity requires professionals to have a holistic understanding of a human as an entity, in which culture has a significant role. Finally, cultural competence consists also of cultural know-how. In other words, cultural know-how means practical information and skills such as speaking a foreign language, which professionals might need in interaction with other cultures.

During the second phase of the thesis an educational video was created to teach and promote cultural competence amongst professionals and students in the social, health and church fields. The Finnish-speaking *Sujuuko monikulttuurisuus?* video aims to brief viewers on the essentials of cultural competence. The video presents information about multiculturalism in an operational environment and the significance of cultural competence and practical competence necessary in working with diverse clients. The video has been published for free use in YouTube video hosting service.

Keywords: customer-oriented approach, diakonia, cultural competence, health care

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	6
2. LÄHTÖKOHDAT AIHEESEEN	6
2.1 Kulttuurinen osaaminen	8
2.2 Kulttuurinen tahto	9
2.3 Kulttuurisensitiivisyys	10
2.4 Kulttuurinen tietotaito	11
3. OPINNÄYTETYÖN TUOTE: SUJUUKO MONIKULTTUURISUUS –VIDEO	12
4. POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	13
LÄHTEET	16

1. JOHDANTO

Sosiaali-, terveys- ja kirkonalan ammattilaiset kohtaavat entistä enemmän työssään toisen kulttuurin omaavia asiakkaita. Kotoperäisten kulttuurien lisäksi yhteiskuntaamme rikastuttavat monet toisaalta siirtyneet kulttuurit. Diakonisen hoitotyön ydinosuamista ja eettisesti velvoittavaa on kyetä kohtaamaan moninaisia, monipuolisia ja yksilöllisiä asiakkaita. Monikulttuurisessa toimintaympäristössä asiakaslähtöisyys vaatii kuitenkin ymmärrystä kulttuurien vaikutuksesta ihmiseen kokonaisuutena. Käytännön hoitotyötä monikulttuurisessa toimintaympäristössä edistää erityinen kulttuurinen osaaminen. Kulttuurisen osaamisen voi ajatella olevan kohtaamisen ja toimivan asiakassuhteen mahdollistava silta kulttuurien välisen kuilun ylitse.

Tässä artikkelissa kuvataan opinnäytteenä toteutettua kehittämistyötä, jossa olemme Diakonia-ammattikorkeakoulun sairaanhoitaja-diakonissaopiskelijoina selvittäneet millaisia valmiuksia, tietoja ja taitoja asiakastyö monikulttuurisessa toimintaympäristössä vaatii. Oma lähtökohtamme aiheeseen muodostui opiskellessamme sairaanhoitaja-diakonissan koulutusohjelmassa saamelaisalueella. Koulutusohjelmaan kuului olennaisena osana jonkin saamen kielen sekä saamelaisen kulttuurin opinnot.

Kehittämistyön tavoitteena on ollut tehdä näkyväksi sosiaali-, terveys- ja kirkonalan opiskelijoille ja ammattilaisille kulttuurisen osaamisen merkitystä sekä siihen liittyviä käytännön valmiuksia, tietoja ja taitoja ja viritellä kotimaista keskustelua aiheesta.

2. LÄHTÖKOHDAT AIHEESEEN

Asiakaslähtöisyys on merkittävä osa terveysalan vähimmäisosaamista ja kuuluu kaikkien terveysalan opiskelijoiden opetussuunnitelmaan (Eriksson; Korhonen; Merasto; Moisio 2015). Kulttuurinen kompetenssi on yksi asiakaslähtöisen hoitotyön kulmakivistä ja se on näyttöön perustuvaa hoitotyötä. Aihetta koskeva

kansainvälinen hoitosuositus painottaa kulttuurisen kompetenssin osaamista asiakastyössä sekä sen opetusta osana terveystieteen koulutuksia. (Joanna Briggs Institute 2007). Kaikesta huolimatta aiheesta on olemassa vain hyvin vähän suomenkielistä materiaalia eikä aihe ole saavuttanut laajaa näkyvyyttä kotimaassa käytävässä hoitotyön keskustelussa.

Terveysalalta valmistuvien opiskelijoiden kulttuurinen kompetenssi on kokonaisuutena tuoreen suomalais-brittiläisen kyselytutkimuksen mukaan lähinnä keskinkertaista (Repo ym 2017). Käytännössä terveystieteen ammattilaisilta on havaittu puuttuvan kulttuurisesti kompetenttia hoitoa varten tarvittavaa tietämystä, käytännön tietoja ja taitoja. Kulttuurisen kompetenssin puute näyttäytyykin hankalimmillaan asiakkaan ja ammattilaisen kommunikaation ja vuorovaikutuksen epäonnistumisena sekä asiakastyytyväisyyden ja hoitoon sitoutumisen heikkenemisenä (Joanna Briggs Institute 2007). Kulttuurisen kompetenssin osaamisella on tutkitusti vaikutusta yksittäisen kulttuurien välisen kohtaamisen kannalta. Kulttuurisen kompetenssin tai sen puutteen vaikutuksia laajemmalti kotimaaisessa sosiaali-, terveys- ja kirkonalan toimintaympäristössä voidaan toistaiseksi vain arvailla, sillä aiheesta on tutkittu tarkemmin.

Kulttuurinen kompetenssi on kaiken kaikkiaan merkittävä asiakastyytyväisyyttä ja hoitoon sitoutumista lisäävä toimintatapa. Toisaalta kulttuurinen kompetenssi on eettisesti välttämätöntä ihmisarvon ja yksilön ainutlaatuisuuden huomioimista sekä kulttuurisen monimuotoisuuden edistämistä. Moniulotteisesta kulttuurisen osaamisen merkityksestä huolimatta tulevien osaajien kulttuurisen kompetenssin ja tietämyksen taso ei kuitenkaan ole erityisen hyvä.

Opinnäytetyön kehittämistehtävän muotoutuessa tunnistimme tarpeen tiedolle laadukkaasta monikulttuurisesta kohtaamisesta sekä siihen liittyvästä kulttuurisesta kompetenssista osana asiakastyötä. Tutustuimme laajasti kulttuurista kompetenssia koskevaan hoitotieteelliseen tutkimukseen ja kirjallisuuteen opinnäytetyön kirjallisuuskatsauksen yhteydessä. Kuvailevan yleiskatsauksen tavoitteena oli kartoittaa kulttuurisen kompetenssin osa-alueita ja siihen liittyviä taitoja.

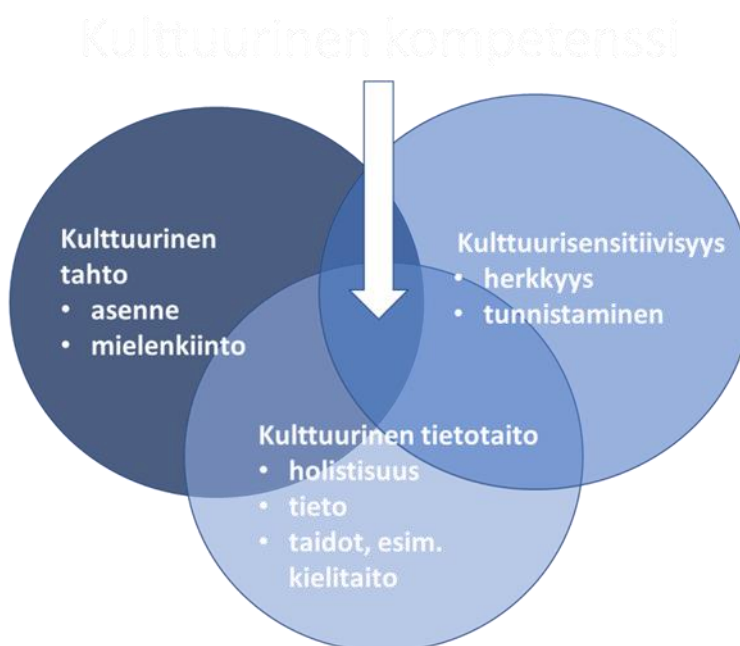
Kirjallisuuskatsauksessa tuli ilmi, että kulttuurisesta kompetenssista on olemassa useita malleja ja teorioita, mutta lähes kaikki materiaali on kansainvälistä ja vieraskielistä. Kulttuurista osaamista koskeva kansainvälinen keskustelu sisälsi lisäksi usein taustaoletuksen eri syistä johtuvasta muuttoliikkeestä. Kotimaaisessa sosiaali-, terveys ja kirkonalan toimintaympäristössä ovat edustettuina kuitenkin myös kotoperäiset, vieraat kulttuurit.

Kirjallisuuskatsauksessa tuotetun synteessin kautta voimme tiivistää kulttuurisen osaamisen koostuvan kolmesta osa-alueesta: kulttuurisesta tahdosta, kulttuurisensitiivisyydestä ja kulttuurisesta tietotaidosta. Niistä jokainen vastaa osaltaan kysymyksiin, mitä kulttuurinen osaaminen on ja kuinka kulttuurinen osaaja toimii sosiaali-, terveys- ja kirkonallalla sekä mitä hyötyä kulttuurisesta osaamisesta on sosiaali-, terveys- ja kirkonalan työssä.

2.1 Kulttuurinen osaaminen

Eri mallit ja teoriat kuvaavat kulttuurista kompetenssia eri näkökulmista käsin. Kaikki mallit sisältävät erilaisia kulttuurisen osaamisen osa-alueita ja painottavat niitä eri tavoin. Näiden välinen arvottaminen muiden kustannuksella esiin tuotavaksi oli lähes mahdotonta. Yksittäisen teorian tai mallin valitsemisen ja kääntämisen sijaan päätimme tuottaa kirjallisuuskatsauksen yhteydessä useista kulttuurista kompetenssia koskevista malleista oman synteessin. Synteessin etuna oli myös mahdollisuus yhdistellä monipuolisesti sekä tiivistää eri malleissa esiin tuotuja kulttuurisen kompetenssin osa-alueita. Kirjallisuuskatsauksessa toteutetun synteessin mukaan kompetenssi rakentuu kolmesta osa-alueesta (kuva 1), joista ensimmäinen on kulttuurinen tahto.

Kuva 1. Kulttuurinen osaaminen

2.2 Kulttuurinen tahto

Kirjallisuuskatsauksen yhteydessä tunnistimme lähes heti kulttuurin merkityksellisenä pitämisen välttämättömyyden. Ellei sosiaali-, terveys- tai kirkonalan toimijalla ole kokemusta siitä, että kulttuurinen osa-alue on potilaan tai asiakkaan osana ja hänen kanssaan tehtävässä työssä merkityksellistä, ei kulttuuriselle osaamisellekaan ole pohjaa. Kirjallisuuskatsauksessa havaittiin välttämättömyydeksi tuntea oma kulttuurinen taustansa ja kunnioittaa sitä (Campinha-Bacote 2002; Papadopoulos ym 2006). Arvot ja arvostukset ovat välttämättömiä sisäsyntyisiä valmiuksia, joita kulttuurinen osaaminen vaatii muodostuakseen. Arvojen ja arvostuksien muodostamia valmiuksia käsittelevän luokan nimesimme kulttuurisen tahdon osa-alueeksi.

Muodostamamme kulttuurisen tahdon käsite on yhteydessä kirjallisuudessa näkyvien Cultural Desire (Campinha-Bacote 2002) sekä Cultural awareness ja osittain myös Cultural sensitivity (Papadopoulosen ym 2006) käsitteisiin. Papadopoulos ym. cultural sensitivity ja cultural awareness ovat osaamisen tasoja, eivätkä yksittäisten taitojen kokonaisuus kuten Campinha-Bacoten jaottelussa.

Yhteistä kaikille on kuitenkin toimijan aito mielenkiinto muita kulttuureja kohtaan, halu työskennellä kulttuurin huomioiden, asenteellisten valmiuksien olemassaolo sekä itsetuntemus omasta kulttuurista.

Sosiaali-, terveys- ja kirkonalan ammattilaisen kulttuurinen tahto nousee työn eettisistä periaatteista, asiakaslähtöisyydestä sekä lähimmäisenrakkauden näkökulmasta (Sairaanhoitajaliitto 1996; Diakoniatyöntekijöiden liitto & Diak 2016). Lähimmäisenrakkaus ja toisten huomioon ottaminen tuo mukanaan myös aidon välittämisen ja kiinnostuksen toista ihmistä kohtaan. Aito kohtaaminen ja välittävä työote potilaan tai asiakkaan kanssa luo hyvän perustan hoitosuhteelle. Kulttuurinen tahto näkyy ulospäin ja luo turvallisuutta sekä luottamusta.

2.3 Kulttuurisensitiivisyys

Kirjallisuudesta nousi esiin moneen kertaan herkkyyys ja valppaus havaita ja tunnistaa kulttuurisuus sekä sen vaikutus kohtaamisessa ja ihmisten toiminnassa. Kulttuurisensitiivisyys kuvaa käytännössä kulttuuriseen osaamiseen kuuluvia tuntosarvia – kykyä aistia kulttuurisuuden läsnäolo. Kulttuurisensitiivisyys ilmentää toisaalta myös kykyä huomioida kulttuuri ammatillisessa toiminnassa muun muassa tietojen ja taitojen kautta. (Campinha-Bacote 2002; Papadopoulos ym 2006).

Kulttuurisensitiivisyys on yksinkertaisimmillaan ammatillista herkkyyttä ja valppautta havaita sekä kykyä tunnistaa kulttuurisuus ja sen vaikutus kohtaamisessa sekä ihmisten toiminnassa. Sosiaali-, terveys- ja kirkonalan kontekstissa onkin erityisen tärkeää tiedostaa ja havaita tilanteet, joissa kulttuuri vaikuttaa ihmisen toimintaan ja esimerkiksi toimeentuloon, terveyteen, hoitoon tai maailmankatsomukseen liittyviin käsityksiin.

2.4 Kulttuurinen tietotaito

Kulttuuriseen osaamiseen liittyvät käytännönläheiset tiedot sekä taidot erottuivat selkeästi kirjallisuuskatsauksen yhteydessä. Näistä muodostimme kulttuurisen tietotaidon osa-alueen. Tärkeimpänä kulttuurisena tietotaitona erottui ymmärrys siitä, että ihminen on monipuolinen kokonaisuus. Ihmisyyteen kuuluu niin psyko-fyysissosiaalinen, mutta myös kulttuurinen, spirituaalinen sekä uskonnollinen ulottuvuus. Kulttuurisen tietotaidon luokkaan liittyy myös tarve tietämykselle oman alueen ja työtehtävien parissa esiintyvistä kulttuureista sekä kommunikation ja esimerkiksi vieraan kielen tai edes muutaman sanan osaamisesta. Lisäksi kulttuurisen tietotaidon osa-alueelle kuuluvat muun muassa ajan ja tilan käsitteet sekä sosiaalisten suhteiden mallit tai muodot ja hallintakäsitys. Lisäksi on huomattava, että kliinisessä ympäristössä kulttuuriseen tietotaitoon kuuluu myös terveys- ja sairauskäsitysten sekä vähäisesti biologisten erojen tunteminen ja huomioiminen kliinisessä työssä. (Joanna Briggs Institute 2007; Purnell 2005; Newmann-Gigar & Davidhizar 2012).

Ennen kaikkea kulttuurinen tietotaito sisältää käytännönläheisiä asioita, joiden osaaminen sujuvoittaa ja helpottaa kulttuurien välistä kohtaamista. Yksinkertaisimmillaan kulttuurinen tietotaito on esimerkiksi osaamista siitä, kuinka asiakasta voi tervehtiä tai koskettaa sekä mistä asioista voi vapaasti puhua. Kulttuurisen tietotaidon hallinta auttaa ammattilaista kohtaamaan asiakkaan/potilaan arvokkaasti, tukee turvallisen ilmapiirin syntymistä ja mahdollistaa asiakas- ja potilassuhteen, jossa on helpompi tuoda esiin vaikeitakin asioita. Kulttuurisesta tietotaidosta puhuttaessa painotamme kuitenkin, että kulttuurista tietotaitoa on myös asiakkaan ja potilaan yksilöllisyyden ja moninaisuuden ymmärtäminen. Olennaista on kyetä ymmärtämään, ettei jokainen kulttuuria mukanaan kantava ole siitä huolimatta samanlainen tai yhtenevä. Jokainen on yksilö.

3. OPINNÄYTETYÖN TUOTE: SUJUUKO MONIKULTTUURISUUS –VIDEO

Opinnäytetyön ideoinnissa pidimme tärkeänä mahdollisuutta toteuttaa vaikuttavaa ja näkyvää kehittämistyötä Kulttuurisen kompetenssin oppiminen pohjautui tästä huolimatta ensisijaisesti vieraille kulttuureille altistumiseen. Joudumme usein tilanteisiin, joissa emme osanneet sanoittaa opintojen aikana kehittämääme hiljaista tietoa.

Opinnäytteessä keskityimme tarkasti kulttuuriseen osaamiseen. Aiheen rajauksen pidimme tiiviinä rajallisten resurssien ja tiiviin aikataulun vuoksi. Lähestyimme kulttuuriseen osaamiseen liittyvää kehitystehtävää kirjallisuuskatsauksen kautta. Kuvaileva yleiskatsaus toteutettiin tekemällä hakuja valittuihin kotija ulkomaisiin tietokantoihin sekä tutustumalla tarkemmin meille jo aiemmin tuttuihin alan tutkimuksiin sekä teorioihin. Kirjallisuuskatsausta varten kerätyn aineiston käsittelyssä hyödynsimme laadullista sisällönanalyysia. Tarkastelun kohteeksi valitsimme 5 erilaista teoriaa kulttuurisen osaamisen kehittymisestä ja sen eri osa-alueista. Sisällönanalyysin keinoin ryhmittelimme uudelleen alkupe räisiä lähteitä mukailevan ja yhdistelevän, mutta tiiviin synteessin. Tämän pohjalta loimme oman mallin kulttuurisen osaamiseen osa-alueista.

Opinnäytteen tuotteena syntyi myös kulttuurista osaamista kuvaavaa materiaalia opiskelijoiden ja ammattilaisten käyttöön. Sujuuko monikulttuurisuus? -videolle oli helppo tuoda oleelliset asiat kulttuurisesta osaamisesta. Videon valinta formaatiksi oli hyvin selkeä alusta saakka. Pohdimme laajan asian tiivistyvän videolle nopeasti tutustuttavaksi, klikkauksen päässä olevaksi selkeäksi esitykseksi. Videon koimme myös helpommaksi levittää ja tuoda varsinkin opiskelijoiden tarjolle erilaisten levityskanavien kautta. Videon julkaisuun liittyvät vaihtoehdot olivat opinnäytetyön näkökulmasta lisäksi monipuolisia ja edullisia.

Opinnäytetyönä tekemämme video on kokonaisuudessaan itse tehty. Videon käsikirjoitus luotiin puhtaasti kirjallisuuskatsauksen pohjalta. Videolle valittiin esiin tuotavaksi vain tärkeimmät asiat. Halusimme pitää videon pituuden maksimissaan 5 minuutissa, koska sen pidemmät videot vaativat katsojalta jo suu-

rempaa keskittymistä. Ulkopuolisia tekijöitä ei saatu mukaan projektiin useista yrityksistä huolimatta. Lähinnä yhteydenotot tarjosivat meille vinkkejä käytännön tekniikkaan ja editointiin. Videon käytännön toteutuksessa käytimme yksinkertaisia, meiltä entuudestaan löytyneitä ja tuttuja välineitä. Kuvausympäristöksi valikoitui pohjoisten alueiden erityispiirteistä muistuttava kotatila, jonne laitoimme myös tulet.

Formaattina video antaa katsojalle enemmän kuin luettu teksti (Pirilä & Kivi 2005). Lisäksi katsoja muistaa paremmin katsomansa kuin lukemansa ja peilaa siihen omia kokemuksiaan (Pirilä & Kivi 2005). Katsoja pääsee pohtimaan itsekin, kuinka kulttuurisen osaamisen osa-alueet ovat näkyneet hänen omassa elämässään ja kuinka osaamista voisi kehittää tai hyödyntää sosiaali-, terveys- ja kirkonalan työssä.

Sujuuko monikulttuurisuus -video on julkaistu syksyllä 2017 YouTube -palvelussa vapaaseen käyttöön. Julkaisun pysyvä osoite on: <https://www.youtube.com/watch?v=Q9tWgykuPpQ> Tällä hetkellä videoon liittyvä uutinen ja linkki varsinaiseen videoon on lähetetty muun muassa Sairaanhoidajaliiton jäsenistölle osana Sairaanhoidajan uutiskirjettä. Lisäksi kulttuurinen osaaminen ja Sujuuko Monikulttuurisuus -video on ollut esillä Sairaanhoidaja -lehdessä 8/2017. Sairaanhoidajaopiskelijoiden uutiskirjeessä 1/2018 videosta on myös uutinen.

4. POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Asiakaslähtöisyys on noussut keskeiseksi teemaksi sosiaali-, terveys- ja kirkonalan monikulttuurisessa toimintaympäristössä. Kulttuurinen osaaminen on merkittävä, oleellinen ja näyttöön perustuva asiakaslähtöisyyden osa-alue, jonka osaaminen on kuitenkin todettu keskinkertaiseksi. Haasteeseen on pyritty vastaamaan monin tavoin esimerkiksi Pohjois-Suomen kontekstissa. Yhtenä

avauksena on toiminut muun muassa Diakonia-ammattikorkeakoulun toteuttama Sairaanhoidaja-diakonissakoulutus saamelaisalueella -projekti, jonka järjestämässä koulutuksessa artikkelin kirjoittajat opiskelevat.

Kulttuurinen osaaminen tukee työskentelyä globalisoituvassa ja siten myös monikulttuuristuvassa toimintaympäristössä. Toisaalta kulttuurinen osaaminen on osaltaan kulttuurien monimuotoisuuden säilyttämistä edistävää työtä, joka on pohjoisten alueiden ja alkuperäiskansojen kannalta merkittävää työtä. Sekä globalisaatio että kulttuurien monimuotoisuuden heikentyminen ovat maailmanlaajuisia megatrendejä nyt ja tulevaisuudessa. Ne edellyttävät entistä laajempaa osaamista myös sosiaali-, terveys- ja kirkonalan ammattilaisilta. Kehitystyömme kautta toivomme yhä useamman sosiaali-, terveys- ja kirkonalan ammattilaisen löytävän tarvitsemansa lisäosaamisen välineeksi tulevaisuuden haasteisiin.

Tätä taustaa vasten tuotimme kansainvälisen kirjallisuuden pohjalta yksinkertaistetun kolmiosaisen mallin kulttuurisen osaamisen tiedoista, taidoista sekä valmiuksista. Oma mallimme tiivistää ja selkiyttää monipuolisia kulttuurisen osaamisen osa-alueita, tietoja ja taitoja. Mallin tarkoituksena on myös mahdollistaa perehtyminen kulttuuriseen osaamiseen kotimaisella kielellä. Lopuksi tuotetusta tiedosta koottiin kehittämistyön tuloksena syntynyt kulttuurisen osaamisen edistämiseen tähtäävä tuote Sujuuko monikulttuurisuus -video. Videon tarkoituksena on myös tuoda kulttuuriseen osaamiseen liittyvää materiaalia helposti saataville verkon välityksellä pitkienkin etäisyyksien päästä.

Kehittämistyön aikana nousi esiin potentiaalisia tutkimuskohteita, joista tunnistimme aiheita jatkotutkimukseen ja -kehitykseen. Kulttuurisen osaamisen kehittäminen ja sen opettaminen ja vaikuttavuuden arviointi rajautui aiheen tärkeydestä ja merkityksellisyydestä huolimatta resurssiperusteisesti kehittämistehtävän ulkopuolelle. Tulevaisuudessa kulttuurisen osaamisen oppimisen sekä siihen liittyvän koulutuksen kehittämisen eteenpäin on merkityksellinen ja tärkeä kehitystyön kohde.

Arviointia on toteutettu koko opinnäytetyöprosessin ja kehittämistyön lävitse. Kehittämistyön arviointia tarkastelemme erityisesti luotettavuuden, merkityksel-

lisyyden, vaikuttavuuden ja käyttökelpoisuuden periaatteiden kautta. Kehittämistehtävän osana tuotettu tieto pohjautuu kulttuurista osaamista koskeviin tärkeimpiin ja luotettaviin vertaisarvioituihin lähteisiin. Kehittämistehtävän yhteydessä tuotetun tiedon on havaittu olevan yhteensopivaa alan tieteellisen tiedon ja keskustelun kanssa.

Vertaiskatsojien kokemuksia Sujuuko monikulttuurisuus? -videosta on kerätty opinnäytteen julkaisutilaisuudessa sekä opponointien yhteydessä. Palaute on ollut pääosin positiivista ja video on saanut hyvän vastaanoton. Videota on katseltu noin Youtube-palvelussa noin 50 kertaa, eikä video ole toistaiseksi saavuttanut suurta yleisöä. Sekä Diakonia-ammattikorkeakoulu että saamelaisalueen koulutuskeskus ovat kuitenkin aikeissa hyödyntää tuotettua tietoa sekä videota osana opetustaan, joka sinällään kertoo videon käyttökelpoisuudesta sekä tarpeesta.

LÄHTEET

Diakoniatyöntekijöiden liitto; Diak. (2016). Diakoniatyöntekijän eettiset ohjeet. Noudettu osoitteesta dtl.fi.

Eriksson, Elina; Korhonen, Teija; Merasto, Merja; Moisio, Eeva-Liisa; Ammattikorkeakoulujen terveysalan verkosto, Suomen sairaanhoitajaliitto ry. 2015. Sairaanhoitajan ammatillinen osaaminen: Sairaanhoitajakoulutuksen tulevaisuus -hanke. Porvoo, Bookwell s. 22-33.

Joanna Briggs Institute. (2007). Embracing Cultural Diversity in Health Care: Developing Cultral Competence. Healty Work Enviroments: Best Practice Guidelines. Best Practice 5(2), 71-133.

Pirilä, Otos; Kivi, Karri. 2005. Otos: Elävä kuva - elävä ääni. Like: Helsinki. s. 52

Campinha-Bacote, J. (2002). The Process of Cultural Competence in the delivery of health care services: A Model of Care. Journal of Transcultural nursing , 181-184.

Newman Giger, J.;& Davidhizar, R. (2012). Transcultural assessment model. Teoksessa J. L. Dreachslin;M. J. Gilbert;& B. Malone, Diversity and cultural competence: a systems approach (ss. 238-251). Jossey-Bass.

Papadopoulos, I.;Tilki, M.;& Taylor, G. (2006). Model for the development of cultural competence in nursing. Teoksessa I. toim. Papadopoulous, Transcultural health and social care: Development of Culturally Competent Practitioners. Edinburgh: Elsevier.

Purnell, L. (2005). The Purnell Model for Cultural Competence. The Journal of Multicultural Nursing & Health 11:2, 7-15. Luettu 20.10.2016 osoitteesta:

http://files.midwestclinicians.org/sharedchcpolicies/Policies_Forms/Cultural%20Competency/PURNELL'S%20MODEL.pdf

- Repo, H.;Vahlberg, T.;Salminen, L.;Papadopoulos, I.;& Leino-Kilpi, H. (12. 2 2016). The Cultural Competence of Graduating Nursing Students. Journal of Transcultural Nursing, ss. 1-10.
- Sairaanhoitajaliitto. (1996). Sairaanhoitajan eettiset ohjeet. Noudettu osoitteesta sairaanhoitajat.fi:
<https://sairanhoitajat.fi/jasenpalvelut/ammattillinen-kehittyminen/sairanhoitajan-eettiset-ohjeet/>
- Sukuvaara, J. Junttila, P. 2016. Sujuuko monikulttuurisuus? – kulttuurista kompetenssia kuvaileva yleiskatsaus. Diakonia-ammattikorkeakoulu.